

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. Uredništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna št. 02, I. n. Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Trstu, hrvaški na naslov: Vinko Sepić nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člani izdajen brezplačno, naročila za nečlane L 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Učiteljska knjižnica
Slovenske zasebne osemrazredne
ljudske šole

Štev. 8.

V Trstu, dne 16. aprila 1921.

Leto II.

FR. LOČNIKAR:

Naše orientacije.

Naše kulturno življenje v bivši Avstriji se je naslanjalo povečini na mogočnejšega soseda Nemca, obenem našega gospodarja. Temu ni bila toliko vzrok morda podobna duševnost kot razmere, v kakršnih smo živel: nemške šole, vzgoja v duhu nemškega dresiranja, veden stik s tem narodom in še kaj.

Se v časih, ko se nam niti sanjalo ni, da bo nekoč postavljen kitajski zid med pleme Jugoslovenov in Nemcev, sem pri čitanju naših pedagoških del začel misliti: Ali res nima noben drugi narod — če izvzamem imena kot Rousseau, Komensky in še tega so si Nemci lastili — ničesar, kar bi se dalo primerjati ali vsporediti z nemškimi mogočnjaki?

Vsa naša orientacija tedanjih dni je bila zelo enostranska, prikrojena nekako državnim potrebam. Mi pa nismo imeli toliko notranje moči, da bi se bili po potrebi otresli tega vcepljenega nam duha.

Res je bilo zadnjega leta pred vojno tudi v tem pogledu nekaj bolje, a izčiščeno vendar še ne. Takrat smo n. pr. že čitali, da imajo tudi na Angleškem dobro urejeno šolstvo in tudi o drugih deželah smo izvedeli še kaj več. Toda v glavnem je veljal za nas še vedno nemški bog, ki se mi je zdel v nekaterih slučajih popolen malik.

Spominjam le na srditi boj za petero formalnih stopenj, ki so res prav tipičen dokaz nemško-šolske dresure. Naš pokojni Bežek, ki ni imel uradnih možgan, je pošteno oklestil vsiljivo tujo navlako.

Pred leti smo brali v »Popotniku« lepe referate o vzgojnih načelih hamburškega učitelja Scharrelmanna. Dosti zanimivega in privlačnega je bilo v teh člankih. Zdelo pa se mi je vendar semtertja, da je marsikaj hamburško, tedaj nam tako tuje »kot severa dan, juga noč.« Bal sem se v resnici, da bi koga zvodilo in bi pozabil, da je duševni Hamburg grozovito daleč od nas in da ni mogoče primerjati duševnosti naše mladine z ono velikega severnega mesta. Scharrelmann je gotovo povečini ubiral prave strune v tamkajšnjih sferah, a v našem ozračju bi se v marsikaterem njegovem slučaju izpremenili najboljši skladni glasovi v grozovite disakorde.

Nimam pri rokah dotičnih »Popotnikov«, (nekako okrog l. 1910.), a zdi se mi, da je bilo ravno v teh člankih, kako tam vzgajajo mladino k umetniškemu čustvovanju. N. pr. Otožen jenski dan. Učitelj gre s svojimi učenci v zapuščen brezov gozd. Vse miruje kot v grobu. Samotne breze otožno klonejo glave, kot bi sanjale o umirajočem življenju. Učitelj z učenci se ustavi pod brezami in začne se meditacija. Govorijo o bledih žarkih, izgubljenih močeh in o umirajočem življenju v naravi. — To pa v tako temnih barvah, da čuti človek duh trohnobe okrog sebe, pa ne kot morda od Böcklinovem »Otoku mrtvih« oni veličastni, vsezmagajoči duh Smrti.

Duh pesimizma, ki je bolan izrodek nemške duševnosti, sili tu z vso silo na dan in si je celo otroške duše dovolil vzeti za nedovoljen eksperiment. — Ker ni bilo nikjer opombe, da je to pač mogoče v Hamburgu, pri nas pa ne, sem se v resnici bal, da kaka mlada, po modah hlatajoča umetniška duša poskusi posnemati te »mokrocvetoče rožce poezije«, ki »iz krajev niso, ki v njih solnce sije.«

Tedaj vse do neke meje, sicer postanemo svetu v zasmeh in mladini v škodo. Potrebujemo več solnčnih misli, ki rode veselje do dela in življenja. Vse druge barve se rode v

dozorelih in dovzetnih dušah same, brez direktnega vplivanja, posebno pa ne potom šole. Zgoraj navedeni slučaj pa je na vsak način pretiran poskus umetniške vzgoje, najbrže tudi za Hamburg.

Medtem ko je češka pedagoška literatura vzbujala celo pri Nemcih zanimanje, je mi nismo dosti poznali. In o Hrvatih smo tudi čuli lepe besede, a na daljše članke o teh se ne spominjam.

Rusija nam ni bila samo naravno, ampak tudi duševno predaleč. Toda v globinah teh velikih duš so gotovo gorela tudi na tem polju mogočna, nam zapadnjakom nepoznana solnca.

Pri tem opomnim, koliko smo zamudili mi, da se nismo že davno prej ozrli na rusko mladinsko literaturo. Ovira je bila seveda v neznanju jezika in nabavi originalov. A poslednja bi se bila dala pred vojno vseeno premagati. — Ruska pravljica zavzema v svetovni literaturi gotovo prvo mesto. Da so tam gori najboljši književniki mislili tudi na mladino, mi priča Baljmont, znani dekadent, odličen poet, ki je izdal pred leti knjigo pravljic v verzih za mladino. Naša kritika je rekla, da je težko najti takih biserov v književnosti kakega naroda.

Ruske čitanke so nam že zaradi avtorjev vzbujale globoko spoštovanje in iz njih je velj oni dih domačnosti, ki nam je umrl ob naših strogo uradnih berilih že ob samem pogledu nanje.

Tudi češke čitanke so morale biti vzorne, kar sklepam deloma že iz tega, da so bile med vojno nekatere konfiscirane.

Mi smo pa seveda prevajali Schmide, Hoffmannne in Spillmanne. Le redkokdo se je še spomnil na Angleže, Italijane. De Amicisovo »Srce« imamo, a v roke so mi prišle do sedaj le zastarele izdaje, kjer tudi pogrešamo najpristronejših črtic.

V vseh ozirih pa bomo morali posnemati vzorno organizacijo, ki so nam jo pokazali bivši gospodarji Nemci. Oni so imeli n. pr. tudi za izdajanje mladinskih knjig odsek, v katerem so bili zastopani umetniki, pedagogi, znanstveniki in drugi, ki pridejo v poštev. Ali v resnici vzornih del nisem dosti našel v znamenjih, ki so jih izdajali. Naročil sem nekoč več knjig, pa sem komaj našel eno ali dve, ki bi bile res vredni prevoda.

Tudi pri nas bi bilo treba takega odseka. Imel naj bi nekako nadzorstvo nad mladinskimi spisi, ki znajo poplaviti naš knjižni trg. Obenem pa bi dajal ta odsek nasvete, kaj bi bilo res vredno prevajati. Marsikdo bi se lotil dela, pa ne ve, česa naj se loti.

Knjig rabimo prav kot vsakdanjega kruha in naslanjati se nam bo treba na enega ali drugega krepkejšega soseda ali tujca, a pri tem paziti, da se česa nepotrebnega ne nalezemo.

VICE ORLJAK:

Sokolstvo i učiteljstvo.

Idu li ova dva pojma pod istu kapu? Jesu li u unutarnjoj kakovoj svezi? Jesu, pa ako nijesu u životu, te ne stupa učitelj uporedo sa sokolstvom, to još ne znači, da se ove dve institucije isključuju. Dapače, reći ću, da je to znak našeg nepoimanja svojih uzgojnih narodnih dužnosti: znak je to naše indolencije, zapuštenosti i našeg lošeg odgoja. Mi bijasmo svi loše i nepotpuno odgojeni, pošto bijahu loši i naši bivši, pa i sadanji, odgojitelji ... ali u današnje doba mora učitelj i sva naša inteligencija pod protiskom napretka i novih potreba drugčije misliti i drugčije odgajati sebe i drugoga.

Sokolstvo ukratko rečeno je uzgajno narodna institucija, pa buduć je školi ponajglavnija svrha uprav uzgoj mladeži, a učitelju mora da bude narod ocem i majkom i svecem, za to, ako dosele ne prionusmo uz sokolsku ideju, time jednostavno ne ispunismo jednu svoju svetu dužnost kao narodni uzgajatelji.

Sokolstvo je dakako telovežba t. j. vežbanje tela. A telovežba je stara, vrlo stara. Već najstariji kulturni narodi posvećivahu veliku pažnju telesnom vežbanju u svrhu, koja im se činjaše prema njihovu vremenu te stupnju naobrazbe najnužnija.

Egipčani, Perzijanci, Asirci, pa kasnije Rimljani držahu svrhom telovežbe lov i rat i obranu, uzdržavanje sebe i svoje domovine. U drugom stadiju razvitka razvile se veselice, igre i plesovi. Već stari Kinezi mačevali se, a rabili v telovežbi konja i jarbol. Njome se služilo za to, da leče i prepreče bolesti. No do najvišeg stepena savršenstva razvila se telovežba u starih Grka. Oni su čutili neodoljivu unutarnju potrebu telovežbe, čemu se ima tražiti uzrok u njihovu nazoru o životu. Grku je bio životnim idealom i svrhom biti zdrav, jak i lep. Još ni danas nije naroda, koji bi tako usko spojio svoj život sa telesnim vežbanjem košto je to bio slučaj u Grka; ni danas nemamo naroda, koji bi mogao pohvaliti tako sijajnim uspesima telovežbe kaošto to mogaše Greci. Oni, kao genialan narod, opaziše, da se sustavnom i po pravilima vodjenom gimnastikom može čoveka odgojiti do najvišeg savršenstva. Uvideo je taj mudri i junački narod ubrzo da telovežba deluje ne samo na zdravlje, uzgoj, jakost in lepotu tela, nego i na duh i značaj čoveka. Za to Lykurg u Sparti, a Salon u Ateni uvedoše gimnastiku u uzgojne zavode. Njome se htelo odgojiti zdrave i hrabre Grke, ustrajne i čelične. U tu svrhu pazili su još na umerenost, suzdržljivost i čuvanja morala, bez čega duh i telo kržljavi i propada. Grčka gimnastika pojednako je razvila telo i duh čoveka. Vežbanjem pazilo se da uzraste telo harmonično i lepo. Za to su grčki kipari imali za svoje umotvore krasne žive ljudske modele, za to je kiparstvo u Grka bilo na najvišem stepenu.

Greci smatrahu svoja igrališta i vežbališta pripremom u život gradjanski i privatni. Tu se odgajali i odgojili velikani, kojima se mi i danas punim pravom divimo. Tu se na vežbališta mladež snažila i junačila natjecajući se, a to bez ikakva zhtjeva na nagradu. Jedino pripoznanje bila im plaća te nada moći jednom domovini koristiti, te istaknuti se kao rodoljubi i branitelji svoje malene domovine. A mi poznamo slavu slavne domovine slavnih Grka!

Naumice rekoh par reči više glede telovežbe starih Grka stoga, što je temelj i uzor današnjoj sokolskoj tjelovežbi. Cijeli srednji vijek nije mario ni gajiti telovežbi, pošto je svu skrb posvećivao duši i borbama za veru, dok ju nije opet reakcija, najme huzmazam, opet prizvao u život. Komenski, Locke, Rousseau i dr. isticali su potrebu ne samo duševnog nego i telesnog odgoja, koji bi otvrdio i osnažio trlo prema njihovu gestu: Zdrav duh u zdravu telu. Nemci se osobito istakoše gojenjem telovežbe. Čeh dr. Miroslav Tyrš (1832—1884) uzevši za uzor grčku i nemačku gimnastiku stvori zasebnu česku, koja se razširi po svim slavskim zemljama i državama, pa ju punim pravom možemo nazvati slavenskom narodnom gimnastikom. To je naše sokolstvo. Tyršev gimnast. sustav uzdiže unutarnjom svojom vrednošću nad sve sadanje gimnast. sastavu, nad sve škol-

ske, vojničke, uzgojne, lečničke i društvene telovežbe.

Tyrševa gimnastika, najme sokolstvo, osnovano je na znanosti i umetnosti. Temelji se na naučima anatomije, fiziologije, dinamike, a buduć lepo i skladno razvija telo, buduć budi u čoveku čustvo za lepoto tela i kretanja, za to je sokolstvo i umetničko delo. Njemu je svrhom grčko geslo zdravlja, snage i lepote. Na Tyrševoj sokolskoj zastavi stoji drugo geslo: Jačajmo se! Sokolstvu je svrha biti jakim uopće duhom i telom: jakom napram samu sebi, da uzmogne nadvladati čovek svoje strasti i mekoputnosti jakim napram izvanjskim škodljivim utecajima prirode; snažnim napram susedu, da ga usposobi za borbu. Daljna mu je svrha duh i karakter čoveka-borca, da ga odgoji pravnim, dosetljivim vedrim, zadovoljnim, željnim života, borbe, pobeđe i slave.

Za sve ove uzgojne momente imade Tyrševo sokolstvo svoje vežbe. Iz duha sokolstva izvire duh snage moralne i fizičke i izvire duh slobodan i poletan, slobodan mlakosti, bolesti, zdvojnosti, duh lišen predrasuda i utopija. Sokolstvu je simbol zdravog tela i duše jačana spoznajom, da je snaga tela i duha jedini i prvi i zadnji uvet razvitka, napretka, prosvete, slobode. Oh, od koliko je zamašaja, za nas Hrvate osobito, sokolstvo, za naš narod, koji tako nužno potrebuje, junaka sokolske duše i tela. Jedino pomoću sokolstva otresti će se naš narod i pojedinci toli pogubnog sanjarstva i fatalizma što ga uspavava i što mu sugerira nekakvu pomoć, što ne će doći ili će doći prekasno.

Očekujući naš bolesni narod odnekale nevidljivu pomoć leći će pre u grob no mu stigne. Sokolstvo će ga naučiti i osvedočiti, da je osobna vrednost i snaga izvor sreći, napredku i slobodi pojedinca i celokupnosti. Sokolstvo će nas praktično naučiti, da se imamo ponajveć sami u se pouzdati i sami u sebe verovati. I ova vera i pouzdanje u samoga sebe, u svoju vlastitu moć, te vere u pobeđu dobra nad zlom jedino će dignuti naš zdvojni narod i izlečiti ga.

Svi sokolaši nose uniformiranu odoru, što seća na narodnu južno-hrvatsku nošnju. Crvene njihove košulje sećaju nas krvave narodnih borba i njegovih patnja, krvoprolića i progonstva; crvena košulja znači plemenitu osvetu, žarku ljubav do narodnog jezika i narodnosti. Pa za to i jesu sokolaši simbol narodnih ideala; jesu osvetnici i apostoli naroda. Jedino za vrednog narodnog čoveka jake duše i tela doliči sokolska odora.

Sokolaši se »tikaju« ko rodjena braća; a jesu razne dobe, zvanja i znanja. To je narodno i demokratsko. Naš još neizrođeni Jugosloven i kralja ti-ka. Ta uredba sokol-

ska je dakle narodna i demokratska, pa za to stoji na zdravom i spasonosnom nazoru, koji je kadar narod naš preporoditi i unaprediti. Soko je narodna ptica spominjana u našim narodnim pesmama. Soko narodu služi za oznaku bistroće uma te hitrosti i gipkosti tela. Sokolima nazivlje naš narod svoje junake duha i desnice.

Kud će suza neg na oko, kud će Sloven neg u svoje sokolstvo?! Dičimo se njime, pošto je ono sada najsvršenija gimnastička organizacija. Na sokolske sletove dolaze viši časnici, da prouče sokolstvo. Na sokolskim sletovima plače se i klikće od oduševljenja i veselja i na njima se junaci junače, a mlaki osnažuju i privadjaju u narodno kolo; na sokolskom sletovima prisize svak u svome srcu, da će vemo služiti rodu i domu; tu se spoznava, da pobeđa stoji u jakosti i zdravlju. Čudesa radja u dušama sokolstvo. — Od srca k srcu. Samo narodno ulazi trajno u dušu naroda, a to je zaista sokolstvo. Pitam: jeli sokolstvo vredno pažnje učiteljstva i pučke škole? Nek odgovori dosad rečeno. Mi reklamiramo uzgoj na narodnoj podlozi, uzgoj na narodnome jeziku, pa za to mi narodni učitelji moramo prionuti govorom i tvorom uz sokolstvo. **Sokolski duh i sokolska telovežba nek odrde u sve naše škole.** To nam budi narodni imperatu.

B. SAVIČ:

Učiteljska sobota.

„Gospod je rekel Mojzesu na gori Sinaj: Reci sinovom Izraela in povej jim: Ko pridete v deželo, ki vam jo dam, posvečujte Gospodovo soboto. Šest let boš sejal na svoji njivi in šest let boš obrezoval svoj vinograd; a sedmo leto bo leto Gospodovega odmora za zemljo: ne sej na polju, ne reži v vinogradu... „Ako se ti proda tvoj brat Hebrej, pa ti služi šest let, pusti ga sedmo leto v svobodo.“
Mojz. 15, 1-18.

Še par let -- in dopolnjeno bo. Kar še stirim na šolsk em polju, ne more biti mnogo. Novih brazd ne potegnem, novih ogonov ne posejem, in kar še uberem po njivah, spravim s tihim veseljem kot božji dar v svoje kašte.

Pa čemu te osebnosti, ki vendar nikogar na svetu ne zanimajo? V dvojno svrhu: 1. v dokaz, da o učiteljskih zadevah ne sodim kakor slepec o mavrici; 2. v pomirjenje kritičkih duhov; ne zase, za one pišem, ki bodo za menoj hodili po slovenskih lelah in obdelovali bodočnost našega ubogega naroda. Da bodo laglje hodili, da bodo obilneje želi, nego sem žel jaz s svojimi sodrugi.

Da, dolg pot imam za seboj: celih petindvajset let sem potoval. Ali bi mu nadel ime »križev pot?« Ne, nikoli! Ne rečem, da ni bilo žalostnih postaj, ne rečem, da ni bilo kamenja na potu, trnja in glogovja, strm in globin; ali pot moj je šel tudi čez travnike in polje in čez gaje in loge. In če je stalo znamenje kraj pota, je bilo prerasio z bršljanom, in kjer je bilo trnja, je bilo tudi obilo rož. Nikdar bi ne ubral druge ceste v življenju, ko bi bila še tako gladka in vabljava. Samo našo pot obkrožuje večna mladost, samo naša stezica vodi neposredno k najlepšemu cilju: k razvoju človeštva.

Samo eno obžalujem sedaj, ko sem skoro pri kraju pota: da ni bilo počitka na njem. Hodim in hodim, nikjer nisem srečal dobre duše, ki bi me bila povabila: sedi, popotnik utrujeni, oddahni si; glej, košat je hrast in hladen je studenec; ko zadeneš spet butaro na rame, boš laglje nosil, boš krepkeje stopal in še prej prideš tja, kamor si namenjen.

Ne, na našem učiteljskem potu ni počitka. To je, kar tako otežuje naš pot: kaj bi utrujen človek z rožami, ki rastejo ob njem?

Dvakrat bi bil hotel počivati na svojem potu skozi učiteljsko življenje.

Prvič tedaj, ko sem nekako duševno dozorel, ko je izpit za meščanske šole postavil mejnik najtežjemu delu mojega potovanja in obenem tudi moji samonaobrazbi.

Drugič na vrhuncu moje poti, ko je večja polovica mojega dela bila obavljena, ko je začela pot — navzdol. Kakor skoro pri vseh kulturnih delavcih, je bilo to po dvajsetem letu moje javne službe. Preden sem se napotil v globel, bi bil rad postal na vrhu, kakor hribo-lazec, ki uživa plod svojega truda gori na najvišji skali. Počiva, gleda, oko se mu vsled navala čuvstev orosi, neizmerno zadovoljstvo mu boči grud, hotel bi tu postaviti tablor za sebe in vse one, ki so mu dragi na svetu. Ali kmalu se v vzhičeno, navdušeno srce prikrade skrb, in ž njo se pritihotapi — utrujenost. Še en pogled po nebeškem planinskem svetu, potem pa zbogom, solnce! In mračno dušo se odpravljáš navzdol — v dolino. — Da, tam na vrhuncu bi bil rad počival in gledal nazaj po težki poti, ki sem jo bil prehodil.

V svetem tednu pišem te vrstice, ta »razgovor« (»članek« ne bo nikoli iz njega, že vidim, ker pišem preveč subjektivno). Nehote se mi vsiljujejo svete prilike. Ali nam ne pravi sveto pismo, da je tudi Stvarnik počival sedmi dan? In Odkupitelj naš bi ne bil padel pod svojim bremenom, da je smel počivati na težki poti do Golgate!

Ali nisem pravkar dejal, da moj pot ni bil »križev pot?« — In vendar je pot muke za vse one tovariše, ki brez pravega zdravja ho-

LISTEK

JOŽE RUPNIK:

Obris zgodovine italijanskega slovstva.

II. Pregled ital. leposlovne zgodovine.

Najstarejše italijanske pesnitve imajo ljubavni značaj. Dočim se je pričelo v severni Franciji in Nemčiji pesništvo z epopejo — junaško pesmijo, je procvitala na toplejšem jugu lirika.

Na knežjih dvorcih severne Italije so nastopali v 11. stoletju trubadurji, zlagatelji in obenem skladatelji ljubkih pesmic. Bogata dežela, polna blagostanja jim je nudila ugodna tla. Trubadurska lirika je ponehala začetkom 13. stoletja. V Italijo so jo bili zanesli provansalski trubadurji kljub temu, da je bil proglasil papež Inocenc IV. provansalski jezik za jezik heretikov; umetnosti naklonjeno severnoitalijsko plemstvo jim je radevolje nudilo varna zavetišča. Najznamenitejši trubadur je mantovski grof Sordello.

Do razmaha pa je prišla italijanska poezija v Siciliji, na dvoru Friderika II. Tu je tudi nastala izvorno laška pesniška oblika, sonet. Friderik sam se je pečal s pesnikovanjem, enako njegov sin Enzo (Enzio), sardinjski kralj. Bil ni samo nadarjen politik, mar-

več tudi velik prijatelj umetnosti; kot na svojega mecena so se ozirali nanj provansalski ter severno- in srednjeitalijski pesniki in kmalu je postal njegov dvor središče italijanskega pesništva. Sicilijanska pesniška šola je dvignila živ, narodov jezik do časti književnega, kar je tudi njena največja zasluga.

Ko so izumrli Hohenstaufovci, se je razšel sicilijanski pesniški krog in posamezni pesniki so se razkropili po celi srednji Italiji. Največ se jih je nastanilo v Toskani, kjer je kmalu imelo vsako večje mesto svojo družbo pesnikov, tako Florencia, Lucca, Siena, Piza, Pistoja.

Sčasoma so se vrnili v jezik številni latinizmi. Temu nedostatku pa so odpomogli pesniki, ki so se zbirali v Bologni na ta način, da so zblizali umetno poezijo narodni, ki je hranila dokaj skritih biserov. Glavni predstavnik bolojskih slovstvenikov je Guido Guinizellis. Tudi druge pokrajine so imele svoja pesniška središča. V Umbriji je nastala ob času verskega pokreta verska lirika, takozv. Lauda, koje glavni zastopnik je Jacopone da Todi (prim.: »Mati žalostna je stala...«

V duhu Guinizellove reforme je pesnil Dante Alighieri (1265. do 1321.) V svojem največjem delu, »Divina Commedia« je položil, kakor pozneje Goethe v »Favsta«, vse kar je obsezala narodna in umetna poezija najlepšega.

Dočim se je poezija jako rapidno razvijala,

se proza 12. in 13. stoletja ni povzpela preko površnih posnetkov francoske in latinske literature. Šele Guittone d'Arezzo (1230. do 1294.), toskanski pesnik jo je uvedel v svojih pesmih. Prvi deli v prozi sta zbirki »Novellino« in »Cento novelle antiche«, kojih avtor ni znan. Kakor v poeziji, je tudi v prozi Dante oral ledino, v jako dovršenem jeziku je napisal »Vita nuova« in »Convito« poleg številnih drugih del.

Znamenita so znanstvena dela te dobe, tako kronike, n. pr. v Pizi, razprave o antiki in srednjem veku, ki so se objavljale v obliki enciklopedij ter bolojski proizvodi pravnih in filozofskih študijev.

Sčasoma, posebno po Dantejevi smrti se je zopet pričelo cepiti umetno slovstvo od narodnega. Raditega so postale učene razprave suhoparne, pesništvo pa pričena doba »ljubkega novega stila« (dolce stil nuovo), predstavniki Gino da Pistoja, pesnikom kancione in F. Petrarcom (1304. do 1374.), klicanjem renaissance in mostrom soneta, ki se prišteva med največje pesnike sploh. V prozi se odlikuje v tej dobi Giov. Boccaccio, ki je napisal zbirko novel »Decamerone«; posebnini je delo sicer lascivno, jezik pa je priprost, a obenem klasičen. Boccaccio je oče moderne italijanske novele. Tudi treli-giozna proza se ponaša s čistim, opiljenim jezikom, n. pr. pisma sv. Katarine Sienske.

Z Dantejem, Petrarcom in Boccacciom se pričinja v ital. literaturi doba humanizma.

